

NATUURDOELSTELLINGEN GENTSE KANAALZONE

Toelichting bij het opstellen van het milieueffectrapport

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	3
1. Waaron de ontwikkeling van een Natuurkerngebied?	4
2. Welke natuur moet gerealiseerd worden?	4
3. Randvoorwaarden	5
4. Verantwoordelijkheden	5
5. Wat ging er vooraf?	5
6. Waaron een milieueffectrapport (MER)?	6
7. Zoekzones	7
7.1 Niet-realistische alternatieven	7
7.2 Realistische alternatieven	8
8. Huidige situatie	10
8.1 Alternatief 1: Wulfsdonk–Turfmeersen (794 hectare)	10
8.2 Alternatief 2: Moervaart–Noord + Mendonk (309 hectare)	10
8.3 Alternatief 3: Moervaart–Noord + Suikerfabriek–Moerbeke (297 hectare)	11
8.4 Alternatief 4: Moervaart–Noord + Wulfsdonk–Turfmeersen (918 hectare)	11
8.5 Alternatief 5: Suikerfabriek–Moerbeke + Wulfsdonk–Turfmeersen (967 hectare)	11
8.6 Alternatief 6: Moervaart–Noord + Moervaart–Zuidlede + Mendonk (384 hectare)	11
9. Aandachtspunten bij de milieueffectbeoordeling	12
9.1 Discipline Mens en Sociaalorganisatorische aspecten	13
9.2 Discipline Bodem	13
9.3 Discipline Water	13
9.4 Discipline Geluid en Trillingen	14
9.5 Discipline Fauna en Flora	14
9.6 Discipline Landschap, Bouwkundig Erfgoed en Archeologie	14
10. Kennisgevingsnota: inspraak	15
11. De volgende stappen	15

VOORWOORD

Toelichting bij het opstellen van het milieueffectrapport

Net als voor de andere havengebieden in Vlaanderen is voor de Gentse Kanaalzone een strategisch plan ontwikkeld. In dat plan gaan economie, natuur en leefbaarheid samen. Om de natuurdoelstellingen van het strategisch plan te realiseren, moet 205 hectare natuur worden gecreëerd in de nabijheid van de Gentse Kanaalzone. Die natuur moet gerealiseerd worden om tegemoet te komen aan het verlies van natuurwaarden door de havenontwikkeling.

Een deel van die natuur, (16 hectare) die gekoppeld is aan Vlaamse regelgeving, kan een plaats krijgen binnen de Gentse zeehaven in de koppelingsgebieden. Het overige gedeelte van de natuur (189 hectare) is gekoppeld aan Europese wetgeving en zal gerealiseerd moeten worden in een of meer grote natuurgebieden buiten de perimeter van de haven.

Waar de natuurgebieden buiten de haven precies zullen komen, moet nog worden beslist. Verschillende gebieden worden onderzocht. Om de beslissing op een gefundeerde manier te kunnen nemen, heeft de Vlaamse overheid diverse onderzoeken uitgevoerd in het kader van natuur, landbouw en erfgoed. Momenteel is een planmilieueffectrapport (plan-MER) in opmaak. Alle onderzoeksresultaten én de resultaten die voortvloeien uit overleg met de betrokken actoren (landbouworganisaties, vzw Natuurpunt ...), zullen de basis vormen voor de definitieve keuze.

De kennisgevingsnota van het milieueffectrapporteringsproces is de eerste stap in de formele procedure om tot een plan voor de aanleg van het natuurgebied te komen. In de kennisgevingsnota kunt u lezen waarom en hoe we het natuurgebied willen aanleggen. U vindt er ook welke wetgeving nageleefd moet worden, welke effecten onderzocht worden en welke gebieden in aanmerking komen.

Het Departement Mobiliteit en Openbare werken, de dienst Mer van de Vlaamse overheid en de gemeenten maken de kennisgevingsnota openbaar. In deze brochure vindt u de hoofdlijnen van de kennisgevingsnota. U krijgt de kans om aan te geven welke aspecten u nog onderzocht wilt zien in het plan-MER. Daarvoor moet u de officiële nota raadplegen. De manier waarop u kunt reageren, leest u achteraan in deze brochure. Als alle reacties verzameld zijn, stelt de dienst Mer richtlijnen op. Die richtlijnen bepalen de onderzoeksopdracht van het milieueffectrapport.

Verschillende sectoren hebben hun reacties en suggesties al bezorgd. We willen graag ook uw mening horen. Maak dus gerust gebruik van de inspraakmogelijkheden.

dr. ir. Astrid Van Vosselen
Projectleider Natuurdoelstellingen Gentse Kanaalzone

© Havenbedrijf Gent

NATUURDOELSTELLINGEN GENTSE KANAAALZONE

1. WAAROM DE ONTWIKKELING VAN EEN NATUURKERNGEBIED?

Bij de aanleg van havengebied in de Gentse Kanaalzone gaat er leefgebied van zeldzame vogelsoorten verloren. Volgens Europese beschermingsvoorschriften (Europese Vogelrichtlijn) moeten daarvoor passende maatregelen worden genomen.

Het nieuwe natuurgebied moet de natuur die als gevolg van de havenontwikkeling verdwenen is of dreigt te verdwijnen, nieuwe kansen bieden. Die visie is opgenomen in het strategisch plan voor de Gentse Kanaalzone 'Welvarende kanaalzone', dat op 9 november 2007 overhandigd is aan de Vlaamse minister, bevoegd voor de havens.

2. WELKE NATUUR MOET GEREALISEERD WORDEN?

In 2006 werd een wetenschappelijke studie¹ uitgevoerd om te bepalen hoeveel hectare van welk soort natuur er precies aangelegd moet worden in het natuurkerng gebied.

Het streefbeeld voor natuurontwikkeling is, conform de studie over de natuurdoelstellingen, een samenhangend geheel van open water met zandige eilanden, rietmoeras, grasland en heldere waterlopen. Dat maakt het gebied zeer geschikt als ecotoop voor de beoogde water- en moerasvogels: geoorde fuut, bruine kiekendief, blauwborst, oeverzwaluw, ijsvogel, kleine plevier, zwartkopmeeuw. De zogenaamde 'vosvrije' eilanden in het open water zijn bedoeld als veilige broedgelegenheid voor grondbroeders.

Daarnaast worden schelpen- of grindeilandjes aangelegd om onder andere de kleine plevier broedgelegenheid te bieden. In totaal moet er 189 hectare in het nieuwe natuurkerngebied buiten de haven gerealiseerd worden. Een kleinere oppervlakte van 16 hectare natuur kan binnen de haven opnieuw aangelegd worden.

3. RANDVOORWAARDEN

De natuurinrichting in de Moervaartvallei moet aan een aantal doelstellingen en randvoorwaarden voldoen. Die zijn hierboven beschreven en moeten garanderen dat het gebied voor de beoogde doelen kan functioneren.

Bij de beoogde maatregelen gelden een aantal randvoorwaarden die betrekking hebben op andere aspecten dan natuur:

- ongewenste effecten op bebouwing binnen het gebied en het omliggende landbouwgebied voorkomen. Rond bebouwing en in het aanpalende landbouwgebied blijft het bestaande waterpeil gehandhaafd;
- archeologische en aardkundige waarden en cultuurhistorische, waardevolle patronen en elementen in het landschap zo veel mogelijk behouden;
- recreatief medegebruik mogelijk maken door de aanleg van wandel- en fietspaden met uitzicht op het moeras en de graslanden, als dat niet storend is voor de doelsoorten.

4. VERANTWOORDELIJKHEDEN

Sinds 2008 berust de coördinatie van het proces voor de natuurkernontwikkeling bij de secretaris-generaal van het Departement Mobiliteit en Openbare Werken, bijgestaan door een stuurgroep Natuurdoelstellingen Gentse Kanaalzone (alle betrokken administraties en lokale besturen).

Het Projectbureau Gentse Kanaalzone waakt over de samenhang met het strategisch plan voor de Gentse Kanaalzone. Net als tijdens het vooronderzoek de voorbije jaren zullen de beslissingen voortdurend teruggelinkt worden naar de middenveldorganisaties.

Erkende MER-deskundigen van het studie bureau Technum stellen het milieueffectrapport op. De dienst Mer van de Vlaamse overheid zal het milieueffectrapporteringsproces vanuit de overheid opvolgen en controleren.

Het Departement Ruimte Vlaanderen zal het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan (GRUP) opmaken van het plangebied waar de natuurkern wordt aangelegd.

5. WAT GING ER VOORAF?

Tussen 2007 en 2013 werd heel wat onderzoek uitgevoerd rond de realisatie van het natuurkerngebied en de locatie ervan. Momenteel is in grote lijnen duidelijk waar er mogelijkheden bestaan om het natuurkerngebied te ontwikkelen en waar de voorwaarden voor de realisatie in alle gevallen ongunstig zijn of waar er knelpunten optreden.

De gebieden die in aanmerking komen voor de natuurkernontwikkeling, liggen in de Moervaartvallei, in de ruimere omgeving van de Gentse Kanaalzone, op het grondgebied van de stad Gent en de gemeenten Wachtebeke en Moerbeke.

Uit de verkennende voorstudies kwamen een aantal kansen én knelpunten naar voren:

- **natuurpotentieel:** een aantal gebieden blijkt over een goed potentieel te beschikken voor de ontwikkeling van de beoogde natte natuur, op voorwaarde dat het grondwater opgestuwd wordt. Op andere plaatsen blijkt de grondwatersituatie niet geschikt te zijn om ook in de zomer een voldoende hoog grondwaterpeil te kunnen behouden. Als gevolg daarvan zouden de gerealiseerde open waterplassen in de zomer droogvallen;
- **bodemkwaliteit:** er is onderzocht of de jarenlange bemesting van de bodem door de landbouw verenigbaar is met de beoogde natuurdoelen en welke maatregelen eventueel noodzakelijk zijn om de bodemkwaliteit te verbeteren;
- **waterhuishouding:** aangezien de meeste gronden in de Moervaartvallei momenteel kunstmatig drooggelegd worden met pompstations, zijn ingrepen in de bestaande waterhuishouding noodzakelijk: pompstations moeten uitgezet worden of hun pompwerking moet verminderd worden, afwateringsgrachten moeten gedempt of opgestuwd worden. In bepaalde gebieden is een afgraving van de bodemlaag noodzakelijk om voldoende water in de beoogde natuurterreinen te realiseren;
- **erfgoedwaarden:** grote delen van de Moervaartdepressie liggen in een zogenaamde definitief aangeduide ankerplaats. De erfgoedwaarden in de ondergrond en in het zichtbare landschap zijn in verschillende gebieden nagegaan. Het gebied is uniek vanuit bodemkundig en archeologisch oogpunt. Afgravingen kunnen een impact hebben op de erfgoedwaarden van de ankerplaats, door onder meer de verstoring van de bodemlagen en door wijziging van het microreliëf. Bepaalde gebieden zoals de voormalige suikerfabriek in Moerbeke of akkerlandgebieden zijn dan weer niet kwetsbaar omdat de bodems in het verleden al werden vergraven;
- **landbouw:** via een Landbouweffectenrapport (LER) en een landbouwimpactstudie werd voor een aantal zones reeds de gevoeligheid van de bestaande landbouwexploitaties voor het verlies van landbouwgronden onderzocht;
- **grondverzet:** de terreinen van de voormalige suikerfabriek zijn in het verleden opgehoogd. Het natuurpotentieel kan alleen ontwikkeld worden

als het terrein tot op het natuurlijke bodempeil hersteld wordt. Het grondverzet dat daarmee gepaard gaat, is redelijk groot.

Deze (en andere) voorstudies hebben geleid tot inzicht in de voor- en nadelen van de ontwikkeling van verschillende gebieden. Omdat niet alle noodzakelijke informatie al beschikbaar is, werden voorlopig nog geen concrete inrichtingsvoorstellen voor de natuurkernen ten behoeve van het milieueffectonderzoek voorgesteld. De inrichtingsvoorstellen zullen binnen het plan-milieueffectrapport ontwikkeld worden zodra een volledig inzicht is verkregen in de verschillende randvoorwaarden voor alle gebieden.

6. WAAROM EEN MILIEUEFFECTRAPPORT (MER)?

Volgens de wetgeving inzake milieueffectrapportage moet voor dit plan een milieueffectrapport opgesteld worden. Het MER onderzoekt de effecten van het plan op alle relevante domeinen. Denk maar aan bodem, water, fauna en flora, landschap, bouwkundig erfgoed en archeologie, geluid en trillingen. Ook menselijke en sociale aspecten worden onder de loep genomen.

Het op te stellen plan-MER moet het gebied in beeld brengen dat – vanuit milieuoogpunt – het meest geschikt is voor de ontwikkeling van het natuurkerngebied. Dat geldt zowel voor het effect ter plaatse als in de directe omgeving (bijvoorbeeld neveneffecten, zoals de invloed van de natuurinrichting op grondwaterstanden van aanpalende gronden).

GEWESTELIJK RUIMTELIJK UITVOERINGSPLAN (GRUP)

Alleen de MER-procedure is niet voldoende om tot een definitieve besluitvorming over de aanleg van het natuurkerngebied te komen. Om de natuurkern te kunnen inrichten, is een ruimtelijke bestemmingswijziging nodig. Daarvoor moet ook een GRUP-procedure doorlopen worden.

Voor het opstellen van dit GRUP wordt de procedure van de 'Afbakening van de Agrarische en de Natuurlijke Structuur' (AGNAS) gevolgd. Deze procedure voorziet een uitgebreide informele voorfase, waarin regelmatig wordt teruggekoppeld met alle betrokken actoren.

Op basis van de resultaten van de plan-MER en de AGNAS-procedure zal getracht worden een Meest Maatschappelijk Haalbaar Alternatief uit te werken, dat rekening houdt met milieueffecten, maatschappelijke impact, kosten,...

7. ZOEKZONES

In het kader van het onderzoek naar de beste locatie voor de realisatie van natuurkerngebieden is al uitgebreid vooronderzoek verricht (zie rubriek 5). De volgende zoekzones kwamen daarbij aan bod:

ONDERZOCHE LOCATIES

- » **Moervaart-Noord (Gent, Wachtebeke)**
- » **Moervaart-Zuidlede (Gent)**
- » **Mendonk (Gent)**
- » **Kalevallei (Evergem)**
- » **Groenpool Oud Vliegveld (Lochristi, Oostakker)**
- » **site met bezinkingsbekkens van de oude suikerfabriek (Moerbeke)**

7.1 NIET-REALISTISCHE ALTERNATIEVEN

Uit het vooronderzoek bleek dat van de bovenvermelde sites de zoekzone 'Kalevallei' en 'Groenpool Oud Vliegveld' niet geschikt zijn om de natuurdoelstellingen te realiseren.

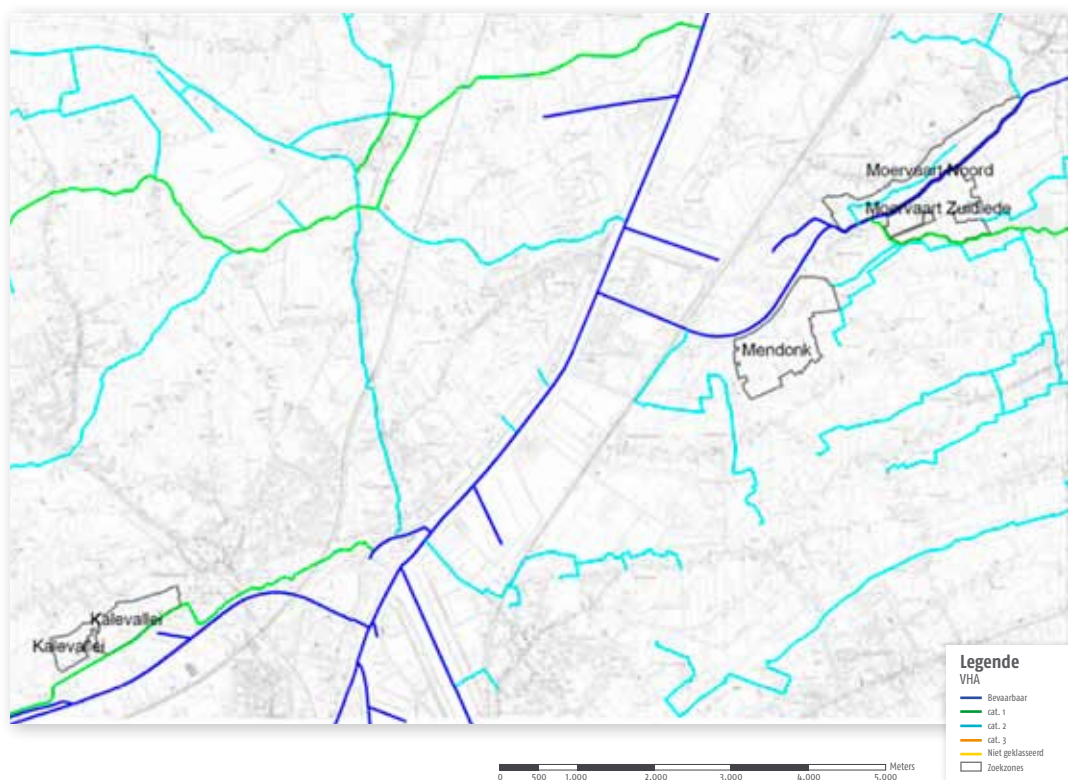
In het gebied van de Kalevallei zijn de gronden veel sterker drainerend dan in de Moervaartvallei. Het grondwater staat er gedurende het hele jaar te diep

onder het maaiveld en tijdens de zomermaanden zit het grondwater zelfs bijna overal meer dan één meter onder het maaiveld. De realisatie van de doeleco-top 'open water' (72 hectare) is daardoor niet realistisch.

Ook de ontwikkeling van een deel van de site 'Oud Vlieg-veld Lochristi' als robuuste natuurkern is niet mogelijk.

- De beschikbare oppervlakte voor natuurontwikkeling (32 hectare) is te klein om de noodzakelijke combinatie van open water met rietmoeras, zandig kaal terrein en grasland te realiseren. Rekening houdend met de randvoorwaarde van minimaal 20 hectare 'open water' per natuur-kerngebied, blijft er slechts 12 hectare over voor de overige doeleco-topen. Dat is te weinig en zou resulteren in een te klein kerngebied. De combinatie van de verschillende ecotootypen is noodzakelijk om binnen de natuurkern broedgebieden én foerageergebieden voor de beoogde vogelsoorten te creëren.

- Het zoekgebied is langgerekt, klein in oppervlakte en omsloten door industrie- en woongebied en drukke autowegen. De kans op verstoring van de beoogde vogelsoorten is daarom zeer reëel. De verstoring zal nog versterkt worden als de site wordt ontwikkeld tot een groenpool met actief recreatieve functie (GRUP Grootstedelijk Gebied Gent).

Situering van de Kalevallei in de Gentse Kanaalzone (Antea Group, 2011)

7.2 REALISTISCHE ALTERNATIEVEN

In het plan-MER zal in de onderstaande gebieden gezocht worden naar het meest milieuvriendelijke alternatief.

zoekzones (realistische alternatieven)	oppervlakte (ha)
Moervaart-Noord	124
Moervaart-Zuidlede	75
Mendonk	185
Wulfsdonk-Turfmeersen	794
Suikerfabriek-Moerbeke	173

Met uitzondering van de zoekzone Wulfsdonk-Turfmeersen is geen enkele zoekzone voldoende groot om één aaneengesloten natuurkern van 189 hectare te realiseren. Op de andere locaties zal de combinatie van verschillende zoekzones noodzakelijk zijn.

In de studies werden de volgende **combinaties van zoekgebieden** geselecteerd als **meest kansrijke alternatieven**:

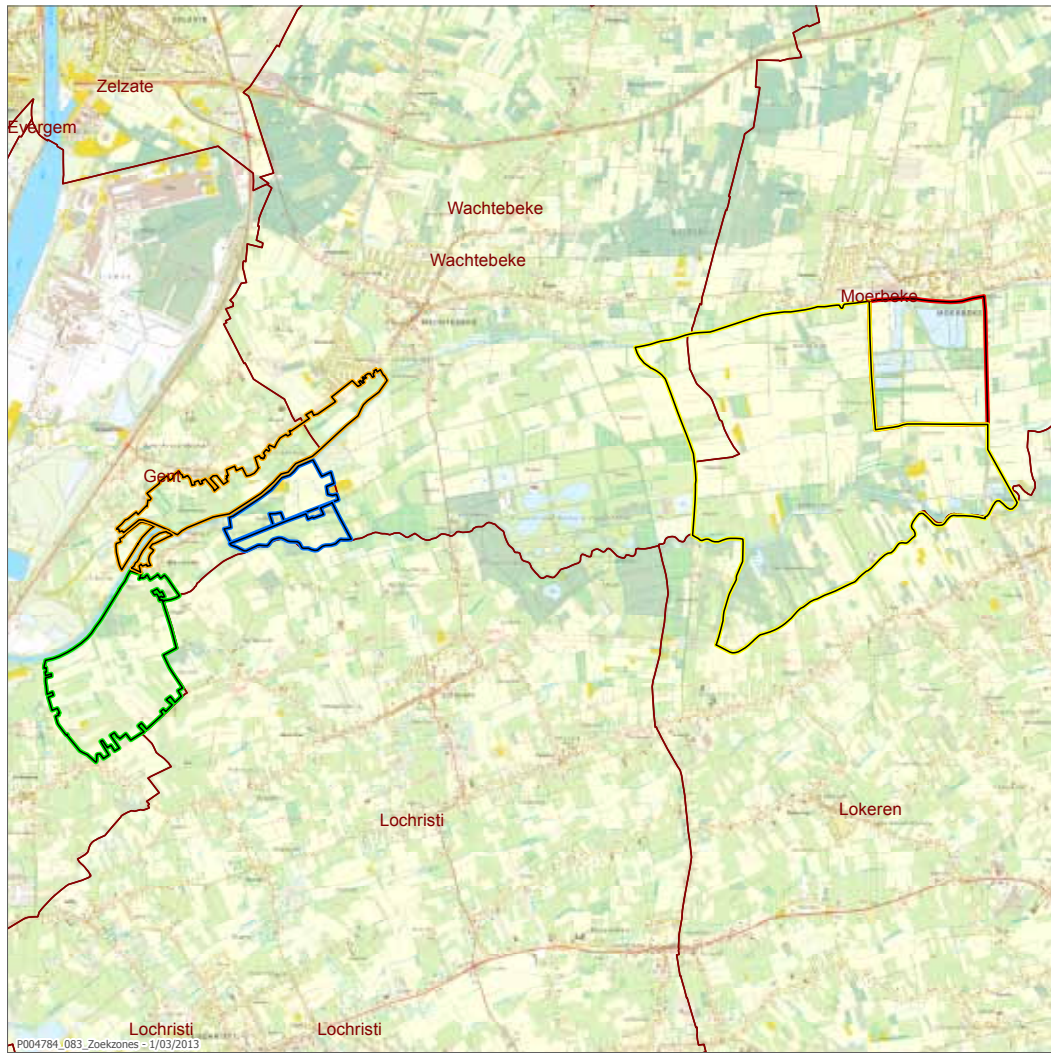
1. Wulfsdonk-Turfmeersen
2. Moervaart-Noord + Mendonk
3. Moervaart-Noord + Suikerfabriek-Moerbeke
4. Moervaart-Noord + Wulfsdonk-Turfmeersen
5. Suikerfabriek-Moerbeke + Wulfsdonk-Turfmeersen
6. Moervaart-Noord + Moervaart-Zuidlede + Mendonk

Binnen die combinaties zal in het plan-MER telkens gezocht worden naar de meest optimale inpassing van de verschillende habitats rekening houdend met landbouw, erfgoed, natuur, ruimtegebruik enzovoort. Een principeschets voor de ontwikkeling van het natuurkerngebied zou er zoals hieronder weergegeven kunnen uitzien.

SITUERING VAN DE ZOEKZONES

Legende

Projectgebied

- Wulfsdonk-Turfmeersen
- Mendonk
- Suikerfabriek-Moerbeke

- Moervaart-Zuidlede
- Moervaart-Noord
- Mendonk

- Gemeentegrenzen

Bron: Topografische kaart 1/10.000, raster, kleur, NGI, opname 1991-2005 (AGIV)

8. HUIDIGE SITUATIE

Om in het MER te kunnen inschatten welke gevolgen toe te schrijven zijn aan de herinrichting voor natuur, is het belangrijk om te weten hoe het gebied er nu uitziet en welke ontwikkelingen zich in het gebied in de komende jaren zullen voordoen. Hierna beschrijven we de kenmerken van de verschillende zoekzones.

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen het plangebied (waar de natuurontwikkeling tot stand kan komen) en het studiegebied. Dat laatste is het omliggende gebied waar de gevolgen van de ingrepen in het plangebied merkbaar kunnen zijn. Naast de bovenvermelde gemeenten worden Lokeren en Lochristi in het studiegebied betrokken omdat die gemeenten grenzen aan het plangebied.

8.1 WULFSDONK–TURFMEERSEN (794 HECTARE)

ALGEMENE INFORMATIE

- gelegen tussen de Moervaart en de Olentgracht op het grondgebied van de gemeente Moerbeke en Wachtebeke;
- grotendeels gelegen in natuurgebied en bosgebied volgens het gewestplan.

KENMERKEN

- **Landgebruik:** deze zone is een intensief landbouwgebied (in natuurgebied volgens gewestplan). De landbouwkwestbaarheid (op perceelsniveau) is relatief groot, vooral in het deel ten noorden van de Zuidlede. Ten noordoosten en aan de rand liggen enkele woningen. Het natuurreservaat Turfmeersen (20 hectare) ligt binnen de zoekzone.
- **Bodem en geomorfologie:** gelegen in de depressie van de Moervaart en Zuidlede tussen een zandrug in het noorden (ter hoogte van het centrum van Moerbeke) en het zuiden (Lokeren). De geomorfologie en de mergel- en veengronden ten noorden van de Zuidlede hebben bijzondere waarden.
- **Oppervlaktewater:** het peil in de Moervaart en de Zuidlede is hoger dan het peil in de omliggende depressies. Voor de ontwatering van het gebied voor landbouwdoeleinden zijn er tal van pomp-gemalen. De waterkwaliteit in de Olentgracht is goed; de andere waterlopen hebben een matige tot slechte waterkwaliteit.
- **Grondwater:** de bodems zijn gedraineerd maar nog relatief nat. Zonder kunstmatige bemaling zou de grondwaterstand bijna overal tot boven maaiveldniveau stijgen. Dat past in het natuurontwikkelingsbeeld.

- **Natuur:** de mogelijkheden voor de beoogde natuurdoeltypen zijn groot. De aanwezigheid van het Habitatrichtlijngebied tussen Olentgracht en Zuidlede en het natuurgebied Turfmeersen biedt het voordeel dat er in de omgeving additionele natuurkernen zijn. Een aantal gebieden zijn faunistisch belangrijk.
- **Erfgoedwaarden:** het zoekgebied maakt deel uit van de definitief aangeduide ankerplaats Moervaartdepressie. Het agrarische gebied bevat heel wat landschappelijk belangrijke elementen en puntrelictten.
- **Autonome ontwikkeling:** de natuur in het gebied zal in de toekomst worden versterkt. Het huidige landbouwgebruik zal steeds meer verdwijnen.

8.2 MOERVAART–NOORD + MENDONK (309 HECTARE)

ALGEMENE INFORMATIE

- De zoekzones Mendonk en Moervaart–Noord liggen aan de zuidelijke rand van een westelijke uitloper van de Moervaartdepressie. Ten westen sluit de zone aan bij de Gentse Kanaalzone.
- Gelegen in agrarisch gebied en landschappelijk waardevol agrarisch gebied volgens het gewestplan.

KENMERKEN

- **Landgebruik:** bijna uitsluitend soortenarme akkers en weilanden met uitgesproken grachtenstelsels, kleine landschapselementen van bomenrijen, houtkanten en grachten. In Mendonk komt 11 hectare bos voor. Aan de rand van de zoekzone ligt bebouwing. De landbouwkwestbaarheid (perceelsniveau) in de zoekzone Mendonk is groot; in de zoekzone Moervaart–Noord is die geringer.
- **Bodem en geomorfologie:** gelegen in de depressie van de Moervaart en Zuidlede. De bodem bestaat uit lemig zand, zandleem en klei. In Moervaart–Noord is de bodem zwaarder (klei) en natter.
- **Oppervlaktewater:** in Mendonk stromen geen belangrijke externe oppervlaktewaterstromen de zoekzone binnen. In Moervaart–Noord stromen twee belangrijke waterlopen met gebiedsvreemd oppervlaktewater de zoekzone binnen. Als bij de inrichting de zoekzone hydrologisch geïsoleerd zou worden, moet de waterloop bijvoorbeeld worden omgelegd. Het oppervlaktewaterstelsel in het algemeen is verontreinigd door rioleringswater.
- **Grondwater:** het grondwater in Mendonk ligt relatief diep en ook bij opstuwing (geen bemaling) blijft het grondwaterpeil onder het maaiveld. In Moervaart–Noord is de situatie veel gunstiger: de seizoensgebonden grondwaterschommelingen zijn kleiner en de opstuwing van het grondwater

tot aan het maaiveld is haalbaar. Niettemin zal een beperkte afgraving noodzakelijk blijven om open water te realiseren.

- **Natuur:** vooral de zoekzone Moervaart-Noord en het noordelijke deel van Mendonk hebben een goed potentieel om de gewenste vernatting te realiseren op voorwaarde dat er ingrepen worden gedaan, zoals een beperkte afgraving.
- **Erfgoedwaarden:** met uitzondering van een westelijk deel (Sint-Kruis-Winkel) is het gebied aangeduid als definitieve ankerplaats met tal van relevante relictten. De wettelijk verplichte landschappelijke zorgplicht kan tot gevolg hebben dat onder andere het afgraven van grond moeilijker wordt aangezien de laag moeraskalk dan doorbroken wordt.
- **Autonome ontwikkeling:** sommige delen van de zoekzone liggen in de nabijheid van toekomstige havenuitbreidingen (luchtemissies, geluidshinder, windmolens).

8.3 MOERVAART-NOORD + SUIKERFABRIEK-MOERBEKE (297 HECTARE)

ALGEMENE INFORMATIE

- Zoekzone Moervaart-Noord: zie 12.2.
- De zoekzone Suikerfabriek-Moerbeke' ligt een zevental kilometer oostelijker dan Moervaart-Noord, ter hoogte van het centrum van Moerbeke (Terwesttrage). De zone bevindt zich grotendeels tussen de Moervaart en de Bosbeek.
- Gelegen in ontginningsgebied (1200) volgens het gewestplan met grondkleur agrarisch gebied (0900).

KENMERKEN (VAN SITE SUIKERFABRIEK-MOERBEKE; VOOR MOERVAART-NOORD: ZIE 8.2)

- **Landgebruik:** het grondgebruik op de site Suikerfabriek bestaat uit beboste percelen, graslanden en ruigten. Oude bezinkings- en waterspaarbekens zijn opgevuld, deels tot boven het natuurlijke maaiveldniveau, en zijn omgevormd tot bossen, graslanden en braakland. De landbouwkwestbaarheid (perceelsniveau) in de zoekzone is gering.
- **Bodem en geomorfologie:** de bodem bestaat grotendeels uit verstoorde en heraangevulde bodems.
- **Oppervlaktewater:** twee belangrijke waterlopen met gebiedsvreemd oppervlaktewater stromen de zoekzone binnen: de Bosbeek en de Zwartebeek. Ze hebben een matige tot zeer slechte waterkwaliteit. Het oppervlaktewaterstelsel is verontreinigd door rioleringswater.

• **Grondwater:** het grondwater op de site ligt relatief diep onder het maaiveld. Dat is een ongunstige uitgangssituatie voor de beoogde natuurontwikkeling. Grootschalige afgravingen zijn noodzakelijk.

• **Natuur:** na afgraving en opstuwing van het grondwater is er wellicht een potentieel voor graslanden. Voor open water is de zone mogelijk minder gunstig. De aanwezige kunstmatige plassen worden beschouwd als verboden te wijzigen vegetatie. Hoewel het een doelhabitat is voor de robuuste natuurkern en het momenteel kunstmatige plassen zijn, is de herinrichting van de zones alleen mogelijk op voorwaarde van compensatie.

• **Erfgoedwaarden:** de site ligt in de definitief aangeduide ankerplaats Moervaartdepressie, maar gezien de sterk verstoorde bodems zijn de archeologische en paleolandschappelijke waarden lokaal in sterke mate verstoord.

• **Autonome ontwikkeling:** in de onmiddellijke omgeving van Mendonk en het westelijke deel van Moervaart-Noord moet rekening gehouden worden met toekomstige havenuitbreidingen (luchtemissies, geluidshinder, windmolens).

8.4 MOERVAART-NOORD + WULFSDONK-TURFMEERSEN (918 HECTARE)

- Zoekzone Moervaart-Noord: zie 8.2.
- Zoekzone Wulfsdonk-Turfmeersen: zie 8.1.

8.5 SUIKERFABRIEK-MOERBEKE + WULFSDONK-TURFMEERSEN (967 HECTARE)

- Zoekzone Suikerfabriek-Moerbeke: zie 8.3.
- Zoekzone Wulfsdonk-Turfmeersen: zie 8.1.

8.6 MOERVAART-NOORD + MOERVAART-ZUIDLEDE + MENDONK (384 HECTARE)

ALGEMENE INFORMATIE

- Zoekzone Moervaart-Noord: zie 8.2.
- De zoekzone Moervaart-Zuidlede ligt ten zuiden van de zoekzone Moervaart-Noord, aan de zuidkant van de Moervaart.
- Gelegen in landschappelijk waardevol agrarisch gebied volgens het gewestplan.

KENMERKEN (VAN SITE SUIKERFABRIEK-MOERBEKE; VOOR MOERVAART-NOORD: ZIE 8.2)

- **Landgebruik:** grotendeels soortenarme weilanden met uitgesproken grachtenstelsel, enkele akkers en populierenaanplantingen. In het gebied is versnippering door bebouwing aanwezig.

De landbouwkwetsbaarheid (perceelsniveau) in de zoekzone is gemiddeld genomen matig groot; sommige percelen zijn zeer kwetsbaar.

- **Oppervlaktewater:** er is geen belangrijke instroom van externe oppervlaktewaterstromen. Het gebied is relatief gemakkelijk hydrologisch te isoleren. De enige instromen komen van de woningen aan de Oostdonkstraat (mogelijk met lozingen).
- **Grondwater:** de bodems in de zoekzone zijn gedraineerd. Zonder kunstmatige bemaling zou de grondwaterstand onder het maaiveldniveau blijven. Dat past niet goed in het natuurontwikkelingsbeeld (tenzij voor graslanden) en het maakt afgravingen noodzakelijk.
- **Natuur:** de relatief hogere ligging betekent een minder goede uitgangssituatie voor de ontwikkeling van natte natuurtypen. De aanwezigheid van een crossterrein op een voormalig slibstort ten noordoosten van de zoekzone betekent een mogelijke verstoringfactor voor de fauna.
- **Erfgoedwaarden:** het zoekgebied maakt deel uit van de definitief aangeduide ankerplaats Moerwaardtdepressie. Het agrarisch gebied bevat heel wat landschappelijk belangrijke elementen en puntrelicten. Het is een gevarieerd halfopen tot gesloten landschap met hoge belevingswaarde.

9. AANDACHTSPUNTEN BIJ DE MILIEUEFFECTBEOORDELING

De natuurkernontwikkeling zal gevolgen hebben voor het gebied waarin ze gepland wordt en mogelijk ook voor bepaalde zones in de omgeving. In dit stadium,

waarin de te beoordelen inrichtingsalternatieven nog niet in detail vastliggen, zijn nog niet alle gevolgen aan te geven. Er wordt in beeld gebracht aan welke thema's wordt gedacht en hoe de effecten zullen worden beoordeeld. Het gaat om de effecten die zich tijdens en na de uitvoering van de inrichtingsmaatregelen kunnen voordoen.

De gevolgen worden vanuit twee invalshoeken in beeld gebracht.

- **Positieve of negatieve milieugevolgen.** Waar treden mogelijk positieve of negatieve gevolgen op voor het milieu, wat is de aard van die effecten (omkeerbaar of onomkeerbaar) en welke maatregelen zijn nodig om de gevolgen te voorkomen of te beperken? We beschrijven de gevolgen van de maatregelen voor alle relevante milieuaspecten (negatieve en positieve effecten).
- **Doelrealisatie.** Het plan moet in de eerste plaats toelaten dat de beoogde doelstellingen, meer bepaald de inrichting van de natuurkerngebieden, worden gerealiseerd. Daarom zullen we een aantal vragen beantwoorden, die ons meer inzicht geven in de mate waarin het doel bereikt wordt via het plan en welke maatregelen moeten genomen worden. Ook wordt bekeken welke nevendoelen kunnen gerealiseerd worden (bijv. recreatie). Kunnen de doelen voor natuur worden bereikt door de voorgenomen inrichtingsmaatregelen? Zo niet, in welke mate worden de (natuur)doelen bereikt en hoe en met welke maatregelen kunnen de doelen worden geoptimaliseerd? Is het inrichtingsplan (met bvb. ontgrondingen) het meest effectief om de natuurdoeltypen te bereiken? Zijn ongewenste effecten voorkomen? Wat zijn nieuwe mogelijkheden voor landschap en recreatie?

De milieueffecten worden voor verschillende disciplines onderzocht: Mens en Sociaalorganisatorische aspecten, Bodem, Water, Geluid en Trillingen, Fauna en Flora, Landschap en Bouwkundig Erfgoed en Archeologie.

9.1 DISCIPLINE MENS EN SOCIAALORGANISATORISCHE ASPECTEN

De bestaande woon-, leef- en bedrijfsfuncties binnen het natuurinrichtingsgebied zijn in veel gevallen niet verenigbaar met de natuurfuncties die worden beoogd. Sommige functies en infrastructuur zullen in dat geval moeten wijken. Daarbij zal steeds worden nagegaan welke milderende maatregelen kunnen getroffen worden.

De ingrepen kunnen een positieve impact hebben op de recreatieve attractiviteit van het buitengebied. Het toegankelijk maken van de gebieden speelt daarbij een belangrijke rol. De recreatiedruk zal in bepaalde zones echter vermeden moeten worden om de verstoring van de natuur tegen te gaan.

Het aanleggen en toegankelijk maken van dijken kan een belangrijke bijdrage leveren aan een netwerk van groene, verkeersveilige en rustige wegen voor recreatief fietsen of wandelen.

De natuurinrichtingsgebieden kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan het behoud of de creatie van aaneengesloten gebieden open ruimte.

Aandachtspunten in de effectbeoordeling zijn:

- aantasting van functies, omvang van onteigeningen of functiewijzigingen in bodemgebruik, onderzoek van mogelijkheden tot integratie in het inrichtingsplan
- effecten van de geplande wijzigingen op de landbouw. Er zal rekening worden gehouden met de conclusies van landbouwimpactstudie en het landbouweffectenrapport.
- verstoring van het functionele weefsel, bijvoorbeeld opheffen van bestaande verbindingen of realiseren van nieuwe verbindingen
- wijzigingen in de landschapsbeleving (omwonenden, recreanten ...)

9.2 DISCIPLINE BODEM

Grootschalige werkzaamheden leiden gewoonlijk tot veranderingen in de waterhuishouding en hebben invloed op de bodem. Het bodemtype en de bodemkwaliteit van de achterblijvende grond bepalen mede de gebruiks- en ontwikkelingsmogelijkheden. Optredende vernatting of verdroging kan gevolgen hebben voor het agrarische gebruik of voor de aanwezige woningbouw.

Aandachtspunten in de effectbeoordeling zijn:

- wijzigingen in de bodemeigenschappen als gevolg van de inrichting en het effect daarvan op het bodemgebruik
- effecten van de bestaande bodemkwaliteit (bestaande bodemverontreinigingen, bemestingsniveau) op de gebruiks- en ontwikkelingsmogelijkheden van de natuurkern
- omvang van de bodemafgraving en het bodemtransport

9.3 DISCIPLINE WATER

De natuurinrichting (wijziging van bodemgebruik in vergelijking met de bestaande toestand), het geheel of gedeeltelijk dempen van grachten, de aanleg van dijken en stuwen, de wijziging van de huidige grondwaterstanden, de eventuele verplaatsing van de loop van waterlopen zal leiden tot effecten op het waterhuishoudingssysteem. De afstroming van hemelwater en de piekdebieten van de waterlopen kunnen afnemen, de infiltratie van hemelwater in de bodem neemt toe, kwelsituaties kunnen wijzigen, aan de randen buiten het plangebied kunnen de hogere grondwaterstanden – als de nodige maatregelen niet genomen worden – vernatting veroorzaken, de verplaatsing van de waterlopen kan de ecologische waarden ervan wijzigen enzovoort.

Aandachtspunten in de effectbeoordeling zijn:

- wijzigingen in het afstromingsgedrag van het water en eventuele veranderingen in de overstromingsfrequentie
- ongewenste vernattingsrisico's
- wijzigingen die veroorzaakt zijn in het plangebied, als gevolg van de bestaande water- en bodemkwaliteit en de herinrichting (bijvoorbeeld verspreiding van verontreinigingen)
- de mogelijke impact van bestaande bodemaanrakingen op de waterkwaliteit van het open water
- wijzigingen in bestaande kwelsituaties (bijvoorbeeld door verminderde drainage)

9.4 DISCIPLINE GELUID EN TRILLINGEN

De uitvoering van grondwerkzaamheden en grondtransport kan geluidsbelasting en eventueel trillingshinder veroorzaken in kritieke werkzones. Tijdelijke geluidshinder tijdens de werken is een onderwerp dat in het project-MER wordt behandeld. In het plan-MER-onderzoek zal vooral nagegaan worden of zeer omvangrijke en langdurige grondwerkzaamheden ontoelaatbare hinder kunnen veroorzaken en hoe de effecten eventueel verminderd kunnen worden.

Geluid in de omgeving van het plangebied (haven-activiteiten, drukke wegen, actieve recreatie) kan ook verstoring veroorzaken in het geplande natuurgebied. Dat kan een reden zijn om bepaalde zones uit te sluiten van natuurontwikkeling en om bijzondere maatregelen te treffen.

Aandachtspunten in de effectbeoordeling zijn:

- aantal gehinderden en verstoringsomvang van bestaande natuur door geluids- en trillingshinder van omvangrijke werkzaamheden
- optreden van geluidshinder vanuit de omgeving voor kwetsbare fauna in het geplande natuurkerngebied

9.5 DISCIPLINE FAUNA EN FLORA

Met de realisatie van de natuurgebieden wordt invulling gegeven aan de verplichtingen om een goede staat van instandhouding van Europees beschermde vogelsoorten te realiseren.

Door de inrichting als natuurgebied zal er natuurwinst optreden, maar de bestaande natuurwaarden kunnen worden aangetast. De natuurwinst zal worden afgewogen tegen het natuurverlies en een 'groene boekhouding' wordt opgemaakt.

Door de aanlegwerkzaamheden (zoals grondverzet waterpartijen en ringdijk) zal een tijdelijke rustverstoring optreden die permanente gevolgen kan hebben voor de vogels die in het gebied voorkomen.

De realisatie van natuurgebied(en) kan ook een bijdrage leveren aan het ecologische netwerk en versnippering terugdringen.

Aandachtspunten in de effectbeoordeling zijn:

- het directe en indirecte natuurverlies (bestaande natuur) en de natuurwinst (nieuwe natuur)

- rustverstoring van natuur door omvangrijke en langdurige werkzaamheden, bijvoorbeeld grondverzet
- bijdrage van de natuurontwikkeling aan het ecologische netwerk en ontsnippering
- aantal gehinderden door geluids- en trillingshinder van omvangrijke werkzaamheden
- optreden van geluidshinder voor kwetsbare fauna in het geplande natuurkerngebied

9.6 DISCIPLINE LANDSCHAP, BOUWKUNDIG ERFGOED EN ARCHEOLOGIE

De geplande inrichting kan gepaard gaan met een aantasting van landschappelijke, cultuurhistorische en archeologische waarden. De graafwerkzaamheden en de herinrichting van het gebied kunnen leiden tot de verwijdering van die landschapselementen.

Sommige zoekzones liggen in een definitief aangeduide ankerplaats en zijn gekenmerkt door belangrijke erfgoedwaarden. Het inrichtingsplan kan die waarden tot op zekere hoogte integreren in het inrichtingsplan en de structuren en elementen eventueel (beter) zichtbaar maken. Dat moet worden onderzocht.

De aanleg van nieuwe natuur en infrastructuur (bijvoorbeeld ringdijken) zal de visuele beleving van het landschap wijzigen.

Aandachtspunten in de effectbeoordeling zijn:

- aantasting van cultuurhistorische elementen in het landschap door de inrichting van het natuurkerngebied; onderzoek van mogelijkheden tot integratie in het inrichtingsplan
- aantasting van archeologische waarden bij ontgravingen van de bovengrond
- wijzigingen in de landschapsstructuur en de

ruimtelijke samenhang (landschap en cultuurhistorie) van het gebied en de omgeving

- wijzigingen in het visuele landschapsbeeld

10. KENNISGEVINGSNOTA: INSPRAAK

In de eerste fase van een plan-MER procedure wordt een kennisgevingsnota opgesteld. Daarmee wordt u ervan op de hoogte gebracht dat de milieueffecten van een plan onderzocht worden en in een plan-MER zullen worden opgenomen. Deze brochure beschrijft de hoofdlijnen van de kennisgevingsnota voor het plan (Natuurkerngebieden Moervaart). De kennisgevingsnota wordt 30 dagen ter inzage gelegd bij het gemeentebestuur van Gent, Moerbeke, Wachtebeke, Lokeren en Lochristi.

Wat staat er in de kennisgevingsnota?	
Wat?	de beschrijving van het plan
Waarom?	het doel van het plan
Waar?	de aanduiding van het plangebied en van de alternatieven die worden onderzocht
Hoe?	de MER-procedure, welke milieueffecten onderzocht worden en de werkwijze daarvoor
Wanneer?	het tijdspad voor het MER en het GRUP

U kunt reageren op de inhoud van de kennisgeving. Uw opmerkingen worden geïntegreerd in richtlijnen die aangeven wat extra moet worden onderzocht. Als omwonende of belanghebbende kent u de lokale situatie als geen ander. Daarom kunt u ons helpen met de volgende informatie:

- U vindt dat een bepaald effect over het hoofd gezien wordt of dat de methode voor de meting/berekening/beschrijving/inschatting van het effect niet goed is.
- U wilt ons wijzen op bepaalde aandachtspunten binnen of in de omgeving van het plangebied (landbouwgebieden, fauna en flora, beschermde monumenten en landschappen ...) waarvan geen melding gemaakt wordt in het kennisgevingsdossier.
- U wilt een alternatief (andere locatie, andere bestemming, andere inrichting ...) of een verzachtende maatregel (buffer ...) voorstellen.

U kunt uw opmerkingen per brief of per e-mail bezorgen aan uw gemeente of rechtstreeks aan de dienst Mer. De contactgegevens vindt u op de achterkant. Probeer uw opmerkingen te onderbouwen met feiten of geef duidelijke argumenten. Zo kan uw reactie een inhoudelijke meerwaarde betekenen voor het milieuonderzoek.

Persoonlijke bezwaren kunt u uiten tijdens het openbaar onderzoek van het GRUP dat plaatsvindt na de MER-procedure.

11. DE VOLGENDE STAPPEN

Na de terinzagelegging aan elkaar verwerkt de dienst Mer al uw opmerkingen en die van betrokken administraties in richtlijnen die de initiatiefnemer moet volgen om het definitieve milieueffectrapport (MER) op te stellen. Om de natuurkerngebieden te kunnen creëren, is ook een ruimtelijke bestemmingswijziging nodig. Daarvoor moet na de MER-procedure ook een Gewestelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan (GRUP) opgesteld worden via een GRUP-procedure.

Op basis van de uitgevoerde studies en bijkomend onderzoek zal beslist worden welke gebieden (een of twee deelgebieden) het meest geschikt zijn als natuurontwikkelingsgebied. Die gebieden krijgen in de GRUP-procedure een groene bestemming (natuur). Het definitieve MER zal samen met het GRUP ter inzage gelegd worden. Er wordt dan een openbaar onderzoek gehouden met nieuwe inspraakmogelijkheden.

Op basis van de resultaten van deze procedures zal getracht worden een Meest Maatschappelijk Haalbaar Alternatief uit te werken, dat rekening houdt met milieueffecten, maatschappelijke impact, kosten, ... Het is immers van belang dat de ontwikkeling van nieuwe natuur zo effectief mogelijk kan gebeuren met zo weinig mogelijk negatieve gevolgen voor mens en milieu.

Pas nadat beide procedures volledig doorlopen zijn kan gestart worden met de realisatie (aanvraag vergunningen en werken) van de natuurkerngebieden.

Extra informatie vindt u op onderstaande websites.

- Website van het Projectbureau Gentse Kanaalzone: www.gentsekanaalzone.be
- Website van de bemiddelaar: www.bemiddelaar.mow.vlaanderen.be

Natuurdoelstellingen Gentse Kanaalzone

Hebt u suggesties bij de kennisgevingsnota?

De kennisgevingsnota over het plan-MER Natuurkernontwikkeling Moervaartvallei ligt van 18 maart tot en met 17 april 2013 ter inzage bij het gemeentebestuur van Gent, Wachtebeke, Moerbeke, Lokeren en Lochristi. U kunt ze ook via de website www.mervlaanderen.be raadplegen.

Noteer al uw opmerkingen en suggesties en bezorg ze aan uw gemeente. De gemeente verzamelt alle opmerkingen en stuurt ze naar de dienst Mer. U kunt uw opmerkingen ook rechtstreeks aan de dienst Mer bezorgen, per brief of via e-mail:

Departement Leefmilieu, Natuur en Energie
Dienst Milieueffectrapportagebeheer
Inspraak plan-MER Natuurkernontwikkeling Moervaartvallei
Koning Albert II-laan 20 bus 8
1000 BRUSSEL
mer@vlaanderen.be

Vragen?

De komende maanden en jaren staat er heel wat te gebeuren. We houden u op de hoogte van belangrijke nieuwe ontwikkelingen en we gaan het engagement aan om de inspraakmogelijkheden maximaal te blijven benutten.

Als u vragen hebt over de gevolgen van de plannen voor u en uw omgeving, kunt u contact opnemen met:

Lieve Verfaillie
Bemiddelaar Grootschalige Vlaamse Infrastructuurprojecten
Motorstraat 109
9000 Gent
Tel. 0492 915444
bemiddelaar@mow.vlaanderen.be
bemiddelaar.mow.vlaanderen.be

